

Reggel felé az újasszony megmosdatja és megfésűli a lakodalom férfitvendégeit. A mosdatás hatósági orvosi beavatkozásra megszűnt, de a *fésülés* még tartja magát. Volt ilyenkor nagy neveltség. Az újasszony fáradságáért pénzt adtak, ki mennyit akart. Reggel az újpár el szokott menni a templomba, az első misére. Az újasszonynak ezután hét napig nem szabad kimennie a házból.

A lakodalom után egy-két napra a *ménnyasszony poharát* ülik meg. Ilyenkor a legközelebbi hozzátartozók gyűlnek össze lakomával kapcsolatos csöndes, meghitt vendégségre. Az újasszony tele pohárral sorba kínálja a megjelenteket. Ezek aztán felköszöntik, hogy kezdődő új élete szerencsés legyen, urával együtt sok örömet, kevés bajnak legyen részese.

Bálint Sándor.

TÁRSADALMI ÉLETTAN.

Faji vizsgálatok Szeged és környéke lakosságán.

Az anthropológiával összefüggő problémák — függetlenül a tudományosan vett embertantól — mind sűrűbben merülnek fel a társadalmi életben. A szociális életjelenségek egyik kevésbé ismert rugója az emberek, illetve homogén közületek egymásiránti rokonszenve, vagy ellenszenve, mely a szomatikus és pszichés egyneműségeken, illetve különbözőségeken nyugszik.

Az ugyanazon földrajzi szinten élő, évszázadokra visszamenőleg azonos történelmi multú, egyazon életközösségben élők között nálunk teljes homogenitást csak ritkán találunk. A nagy egyéni különbségek mellett azonban a tulajdonságok bizonyos határokon belül való egyezése tipusos csoportokat hoz létre. Ezen csoportok, azaz fajok közti különbségek adják a fajok közti eltéréseket, melynek biológiai hatásai társadalom-élettani jelentőségűek.

Az elkülönítő faji vizsgálatok szempontjából értékes anyagot nyújt az Alföld, de különösen Szeged és környéke, ahol ugyanis többé-kevésbé tiszta alakban fellelhetők az európai fajták a fokozott keveredés ellenére is. Az itt előforduló fajok széles skáláját kielégítően magyarázzák a településtörténetek. A magyarság gerincét képező és itt is legnagyobb számban fellelhető keletbalti faj mellett elsősorban ennek az egyéb európai

fajtákkal való keverékei találhatók, csekélyebb számban, illetve szórványosan a tisztább fajták: északi, dinári, alpesi és földközi, melyek mellett nem európai eredetű fajták (pl. előázsiai, cigány, stb.) is előfordulnak.

Az egyes fajok meghatározása és elkülönítése az anthropologia módszereivel történik. Ezek mellett még segédforrásnak is csak ritkán alkalmazható az ethnikai rokonság eredményel. Ezt mutatja például, hogy a magyar és finn nyelv rokonságából faji rokonságra is következtettek, amit azonban az embertani vizsgálatok nem igazoltak. Az anthropologiai fajmeghatározások embertani méréseken alapulnak, melyeknek szoros kiegészítői a szomatikus megfigyelések. Az anthropometria adatai a test méreteire, azok viszonyaira (index, korreláció), valamint az általános festenyzettség (pigmentáció) fokának a megállapítására (haj-, szem- és bőrszín) vonatkoznak.

A fajiság, mint örökletes tulajdonság az egyén felépített-ségére rányomja bélyegét, ily módon az emberi varietások magyarázata sokszor faji alapon lehetséges. Ilyen szempontoktól vezettetve következtettek a vércsoportok faji jellegére is. Az ez irányban végzett vizsgálatok eredményei azonban ezt nem igazolták. A négy vércsoport tulajdonképpen két alaptulajdonságból és azok kombinációiból áll. Azaz a négy vércsoport, illetőleg annak két alapösszetevője csak két ősi típusra enged következtetni, mely csoportosítás a fajon felülálló magasabb rendszerbe foglalná az emberiséget.

Mivel sem a szerologiai távolság, sem a biokémiai faj-index a fajt, mint olyat konkrétan meg nem határozza, fajvizsgálataink során módszereinket a vérben lévő más egyéni különbségek megállapításával bővítettük ki. Ismert tény, hogy az egészséges ember vörös vértest száma és vérfesték tartalma, a már ismert nemi különbségeken kívül széles skálájú értékeltéréseket mutat. Vizsgáltuk tehát a szegedi Anatómiai Intézet (igazgató: dr. KISS FERENC egyet. ny. r. tanár) anthropologiai osztályán a különböző egyének vörös vértest számát, vérfestéktartalmát és viszonyukat a fajhoz. Nagyszámú vizsgálati anyagunkat olyan módon választottuk meg, hogy a vörös vértest számot és vérfesték tartalmat befolyásoló fiziológiai tényezők (klíma, életmód stb.) mind azonosak voltak, így ilyen irányú fajbiológiai kutatás számára anyagunk minden-képpen megfelelő volt.

Vizsgálataink során úgy jártunk el, hogy a vizsgált egyének mindegyikénél anthropometriai mérések és szomatikus

vizsgálatok alapján fajdiagnozist állítottunk fel. A vörös vértest számot és vérfesték tartalmat a szokásos metódusokkal állapítottuk meg. Eredményeink feldolgozásánál azt találtuk, hogy a vörös vértest szám és vérfesték tartalom a fajisággal arányosan változik, ezek csökkenését a következő sorrend jelzi az európai fajokon:

Északi

dinári

földközi

keletbalti

alpesi

Vizsgálataink eredményei Szeged és környékének (Dorozsma, Sándorfalva, Kistelek, stb.) faji megoszlását illetőleg megfeleltek várakozásainknak. A vizsgált egyének túlnyomó része u. i. keletbalti, illetve keletbaltias faji jellegű volt. E csoport tagjai nem annyira Szeged, mint inkább a környék lakóiból kerültek ki, nagyobb részét földművelők voltak. Százalékos arányban az északi, északias fajúak következtek. Jórészt városiak, műveltebb néposztályhoz tartozók voltak. Körülbelül azonos számmal fordultak elő anyagunkban alpesiek és dináriak. Elenyésző csekély számban földköziesek. A városiasság jellegének megfelelően az erős keveredést mi is konstataáltuk, amennyiben legtöbbször jól felismerhető keletbalti alappal az egyéb európai fajok kombinációit is megtaláltuk.

Már említettük a faj jelentőségét a társadalom életjelenségeiben, ily szempontoknál fogva értékes egy város, egy vidék fajiságának — faji megoszlásának — minél pontosabb megismerése. Megismerve egy közület faji megoszlását sok olyan, eddig megmagyarázhatatlannak látszó problémát, melynek mélyében a faji különbségek rejtőztek, megérteni tudunk.

Huszár György és Sziráky István.

KÖNYVISMERTETÉSEK.

Bálint Sándor : *Szeged népe.* Új gyűjtés I. Prometheus, Szeged, 1933.

A rokonszenves gyűjtő rokonszenves gyűjteményéhez nem igen szoltam volna hozzá kritikus hangon, ha ez más címen és más előszóval jelenik meg. Ismerem és igen nagyrabecsülöm a szegedi ifjúság munkáját, többek között a Szegedi Kis Kalandáriumokat és csak őszinte örömmel köszönhetem minden-